

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ӘДІЛЕТ МИНИСТРЛІГІ

010000, Нұр-Сұлтан қаласы,
«Министрліктер үйі», Мәңгілік Ел даңғылы, 8
тел. 8 (7172) 74-07-97, факс: 8 (7172) 74-09-54
e-mail: kanc@adilet.gov.kz

010000, город Нур-Султан,
«Дом министерств», проспект Мәңгілік Ел, 8
тел.8 (7172) 74-07-97, факс: 8 (7172) 74-09-54
e-mail: kanc@adilet.gov.kz

№ _____

Қазақстан Республикасы
Парламент Мәжілісінің депутаттары
С. Бычковаға,
Б. Кесебаеваға,
И.Смирноваға

2019 жылғы 18 сәуірдегі № ДЗ-77 шығыс хатына

**Құрметті Светлана Федоровна, Балаим Туганбаевна,
Ирина Владимировна!**

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі (бұдан әрі - Әділет министрлігі) белгіленген құзырлық шеңберінде құқықтық білім беру саласын жақсарту туралы сауалыңызды қарап төмендегіні хабарлайды.

Депутаттық сауал барлық мемлекеттік органдарға, оның ішінде жергілікті атқарушы органдарға, ЖОО-на, ҮЕҰ-ға, өзін-өзі реттейтін және өзін-өзі қаржыландыратын ұйымдарға жіберілді.

1 тармақ бойынша. Қазақстан Республикасының 2017-2022 жылдарға арналған құқықтық білім беру саласын жетілдіру жөніндегі тұжырымдамасын және 2025 жылға дейінгі Қазақстан Республикасының Стратегиялық даму жоспарының «Сыбайлас жемқорлықсыз құқықтық мемлекет» 4-реформасын жүзеге асыру бойынша іс-шаралар жоспарын кешенді талдау;

2017-2022 жылдарға арналған құқықтық білім беру саласын жетілдіру жөніндегі Тұжырымдаманы орындау мақсатында Қазақстан Республикасы Әділет министрінің бұйрығымен 2017-2022 жылдарға арналған мемлекеттік білім беру саласы бойынша мемлекеттік органмен келісілген құқықтық білім беру саласын жетілдіру жөніндегі Тұжырымдаманы іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекітті (2017 жылғы 9 қарашадағы №1408 бұйрығы, бұдан әрі-Жоспар).

Жоспардың орындалуын талдау барысы көрсеткендей, 2017-2018 жж. орталық, аумақтық және жергілікті атқарушы органдармен ғылыми және мәдени қоғамдастықпен бірлесіп азаматтарды қолданыстағы заңдарды, құқықтарын, бостандықтарын және олардың міндеттерін білуді қамтамасыз ету мақсатында ауқымды жұмыс жүргізілді (200 мыңнан астам іс-шара ұйымдастырылды, 2 821 482

көрнекі ақпараттық құрал дайындалды және орналастырылды, жалпы медиа-резонанс баспа және онлайн БАҚ, телеарна, радио және әлеуметтік желілерде 74 мыңнан астам жарияланымдарды құрады).

Ұйымдастырушылық жұмыстар шеңберінде Әділет министрлігі, халықтың құқықтық білімдерін алуда азаматтардың қажеттіліктерін анықтауға және азаматтардың өз құқықтарын қалай іске асыратыны туралы хабардар етуге және оларды жұмыста қолдану үшін нұсқаулық әзірленіп мемлекеттік органдарға жіберілді.

Әзірленіп жатқан заң жобалары бойынша кең көлемде түсіндірме жұмыстарын қамтамасыз ету үшін, «Еgov» интернет-порталындағы «Ашық НҚА» бөлімінде, ведомстволық веб-сайттарда, әлеуметтік желілерде, қоғамдық/ашық тыңдауларда, брифингтерде, дөңгелек үстелдерде, бұқаралық ақпарат құралдарындағы жарияланымдарда, тұрғындармен кездесулерде тұрақты негізде жұмыс жүргізілуде.

Мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдар тарапынан айтарлықтай жұмыстар атқарылғанын атап айту керек.

Сонымен қатар, жүргізілген талдаудың нәтижелері бойынша Министрлік құқықтық білім беру саласын жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірледі және оларды Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігіне жолдады.

Анықтама үшін:

Министрліктің талдау қорытындысы бойынша ұсыныстары:

- 1) көптеген есептерді алып тастау мақсатында Бірыңғай республикалық медиа-жоспардың құрамдас бөлігі ретінде құқықтық білім беру және еліміздің халқының құқықтық мәдениетін қалыптастыру саласындағы іс-шараларды өткізу мүмкіндігін қарастыру;*
- 2) Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Үкіметтік емес ұйымдардың белсенді қатысуымен құқықтық білім беру саласын жетілдіру бойынша ведомствоаралық үйлестіру мәселесін қарастыру;*
- 3) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі мен басқа да мүдделі органдармен бірлесе отырып, Қазақстан Республикасы Ақпарат және әлеуметтік даму министрлігінің ресурстарының негізінде “StreetLaw” жобасын / ұйымын құру туралы мәселені әзірлеу;*
- 4) Құқықтық мәселелер бойынша бірыңғай Call-орталығын құру мүмкіндігін қарастыру, мысалы «1414» Қазақстан Республикасының бірыңғай байланыс орталығы, iKотек «109» үлгісінде;*
- 5) нормативтік құқықтық актілердің жобаларын талқылау үшін қолданыстағы платформалардың тиімділігін бағалау мақсатында Egov-интернет-порталында сауалнама жүргізу;*
- 6) мемлекеттік органға келіп түскен өтініштерге талдау жүргізіп, кейіннен халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру бойынша іс-шараларды жоспарлау;*
- 7) құқықтық-ақпараттық топтардың жұмысын, олардың құрамына заң ғылымдарының өкілдерін, ҮЕҰ, «Атамекен» ҰКП, кәсіпкерлерді қосып, соның ішінде орталық коммуникациялар қызметінің алаңында, мемлекеттік органдардың негізгі қызметі туралы түсініктеме берумен толықтырып, кеңейту.*

Сондай-ақ, депутаттық сауалда Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарының «Сыбайлас жемқорлықсыз құқықтық мемлекет» 4-реформасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын жүзеге асыру бойынша талдау жүргізу тапсырылған (*бұдан әрі-Жоспар это повторяется уже дважды*).

Жоспардың іс-шараларын іске асыру нәтижелері бойынша жауапты мемлекеттік органдар оны жүзеге асыру туралы ақпаратты Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігіне ұсынатындықтан, бұл талдау тұтастай алғанда Министрліктің құзыретіне кірмейді.

Бұдан басқа, Жоспарда әрбір тармақтың орындалуына және есептілігіне нақты мерзім белгіленген.

2 тармақ бойынша. Стратегиялық жоспардың «Тұрақты құқықтық мәдениетті қалыптастыру» басымдығы шеңберінде барлық уәкілетті мемлекеттік органдар үшін міндетті болып табылатын бірыңғай, анықталған құжат қалыптастыру.

Халықтың құқықтары мен міндеттеріне қол жетімді түсіндірме, құқықтық мәртебе, құқықтық сауаттылық пен азаматтардың мәдениетін арттыруға және тұрақты құқықтық мәдениеттің кепілдігіне әкелетін кезеңдердің бірі болып табылады.

Өз кезегінде, Әділет министрлігі жоспар шеңберінде мемлекеттік органдардың түсіндіру жұмыстарына жаңа тәсілдерін қамтамасыз ету бойынша жұмыс атқаруда, мәселен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне нормашығармашылықты жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасының тұжырымдамасы әзірленіп, 2018 жылдың 30 қарашасында Заңнамалық қызмет жөніндегі ведомствоаралық комиссияның 467-ші отырысында мақұлданды.

Бұл заң жобасы әзірленіп жатқан заң жобалары туралы жұртшылықты хабардар ету тәртібін жетілдіруге бағытталған.

Заң жобасында, Әділет министрлігімен міндетті түрде келісу жүргізіп, заң жобалары тұжырымдамасын әзірлеуден бастап, ықтимал әсерді бағалау және мемлекеттік әзірлеуші-органдардың қабылданған заңның ақпараттық қолдау бағдарламаларын міндетті түрде үйлестіруін бекіту, тиісті реттелуге жататын субъектілердің максималды санына (фокус-тобына) міндетті түрде хабарлама тарату талаптарын енгізу қарастырылған.

Жоғарыда келтірілген тәсілдер азаматтар мен ұйымдардың әзірленіп жатқан заң жобалары туралы хабардар болуына және заңнамалық актілерге енгізілген түзетулер туралы қол жетімді және түсінікті түрде ақпарат алуға мүмкіндік береді деп есептейміз. Бүгінгі таңда, заң жобасы бойынша талқылаулар, мүдделі мемлекеттік органдар мен ұйымдардың қатысуымен жұмыс тобының шеңберінде өткізілуде.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі (бұдан әрі - ҚР БҒМ, *ақпарат қосымшада берілген*) және Қазақстан Республикасы Ақпарат және әлеуметтік даму министрлігі (бұдан әрі - ҚРАДМ) тиісті жұмыс жүргізуде. Дегенмен, тұтастай қоғамның, жастардың заң ғылымын және құқықтық мінез-құлығын күшейту тұрғысынан қолданыстағы өкілеттіктерді толығымен іске асыру қажет.

Бұл бағыттағы бірқатар ұсыныстарды Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы (бұдан әрі - БП) ұсынды (*ақпарат қосымшада берілген*): білім беру бағдарламаларына қойылатын талаптарды күшейту, академиялық адалдық, жетекші ғалымдарды сабақ жүргізуге тарту, педагогика мамандарының біліктілігін арттыру, отандық ғылыми жарияланымдарды халықаралық рейтингтік

базаларда алға жылжыту, мемлекеттік білім беру тапсырысымен докторантурада оқыған тұлғалардың, докторлық диссертациясын қорғамаған жағдайда, жұмсалған қаржы ресурстарын қайтару мәселесін заңнамалық жүзінде реттеуді *(ақпарат қосымшада берілген)* жүзеге асыру.

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (бұдан әрі - ӘділетминіXXXX) бастамасы бойынша «SANALY URPAQ» кеңсесі жұмыс істейді. Барлық университеттер мен колледждерде мұндай офистерді ашу жоспарлануда.

Сонымен қатар, өсіп келе жатқан ұрпақта тұрақты құқықтық мәдениетті қалыптастыру мақсатында құрылған «Адал ұрпақ» мектептік клубтары 800 мыңнан астам оқушыларды құрды, оның негізінде мектеп шеңберінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру және жоғары моральдық, жауапты азамат пен патриотты тәрбиелеу бойынша іс-шаралар өткізуде.

Тұтастай алғанда, халықтың құқықтық білім деңгейін арттыру бойынша қосымша шаралар қабылдау қажеттілігін қолдай отырып, құқықтық мәдениет саласында жаңа бірыңғай құжатты қабылдау мақсатқа сай келмейді деп есептейміз. Тиісті жұмыс 2010-2020 жылдарға арналған Құқықтық саясат тұжырымдамасында ұйымдастырылған, ол іске асыру шеңберінде заңнамалық және құқық қолдану практикасын дамытудың негізгі бағыттарын қамтыған, сондай-ақ құқықтық білім беру мен насихаттаудың басымдықтары көрсетілген. 2010-2020 жылдарға арналған құқықтық саясат және 2017-2022 жылдар мерзіміндегі құқықтық білім беру саласын жетілдіру тұжырымдамаларының жоспарлары да тиісті құқықтық білім беруді қамтиды.

2010-2020 жылдарға арналған Құқықтық саясат тұжырымдамасы іске асырудың аяқталуына байланысты, қазіргі таңда жаңа бағдарламалық құжат әзірлеу қажеттілігі талқылануда.

Осыған байланысты, Бірыңғай республикалық медиа-жоспардың (одан әрі-БРМ) құрамдас бөлігі ретінде құқықтық білім беру және құқықтық мәдениет қалыптастыру саласындағы қызметті жүзеге асыру мүмкіндігін қарастыруды ұсынамыз, осылайша есептердің көптігін жоямыз. БРМ барлық орталық және жергілікті атқарушы органдарға және оның тақырыптық алаңдарына: жаңа адами капитал, технологиялық жаңару және цифрлау, бәсекелестік және бәсекеге қабілетті бизнес, сыбайлас жемқорлықсыз мемлекет, халықты хабардар етуді жаңғырту, күшті аймақтар және урбанизация, мемлекеттік сектор өзгеріс көшбасшысы ретінде 2019 жылдың бірінші жартыжылдығында міндетті болып табылады. БРМ ерекшелігі жалпы ақпараттындыруға негізделген *(ақпараттық шағын толқындар, апталық жоспарлау кезеңі (бақылау және түзету), ақпаратты ұсыну үшін кеңейтілген формат (БАҚ, әлеуметтік желілер), ұлттық компаниялар және азаматтық сектор ескерілген, жобалық тәсіл болып табылады.*

3 тармақ бойынша. Осы саладағы жергілікті өзін-өзі басқару органдарының рөлін арттыру Әділет министрлігінің әдіснамалық қолдауымен және Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің үйлестіруімен жүзеге асырылады.

2017-2022 жылдарға арналған құқықтық білім беру саласын жетілдіру тұжырымдамасы Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Құқықтық саясат кеңесінің 2017 жылғы 8 ақпандағы тапсырмасы бойынша жасалды.

Құқықтық насихатты ұйымдастырудың ведомствоаралық үйлестіруі "Әділет органдары туралы" Заңға сәйкес Әділет министрлігіне жүктелген. Сонымен қатар, ведомствоаралық үйлестіру Үкіметтің және мемлекеттің қызметінің барлық салаларында заңнаманы түсіндіру қызметін ұйымдастыру мәселелерін қамтымайтынын айта кету керек.

2010-2020 жылдарға арналған құқықтық саясат Тұжырымдамасы идеясына заңгерлік білім жүйесінің негізі болатын білім беру процесінің қажетті құрамдас бөлігі болып құқықтық насихат көрсетілген, соның ішінде мемлекеттік қызметшілер арасында.

Ескеру керек, 2017-2022 құқықтық ағарту ісінің Тұжырымдамасын жетілдіру саласын жүзеге асыру бойынша іс-шараларын қаржыландыру қарастырылмаған. 009 бюджеттік бағдарламасымен бөлінген қаражат "Құқықтық насихат" жүйелерін сүйемелдеу: "Құқықтық ақпарат қызметі – call-орталығы" және "Әділет" нормативтік құқықтық актілерінің Ақпараттық-құқықтық жүйесіне" бөлінген.

Қолданыстағы модель бойынша, **Әділет Министрлігі** де-факто құқықтық насихат шеңберіндегі мемлекеттік саясатты қалыптастыратын және орталық және жергілікті мемлекеттік органдарды ведомствоаралық үйлестіруді жүзеге асыратын **жалғыз орган болып табылғандықтан**, бірқатар объективті себептерге байланысты қажетті нәтиже болмай жатыр.

Қоғамдық сананы жаңғыртуды дамыту мақсатында Мемлекет басшысы жаңа Қоғамдық даму министрлігін құруды тапсырған. Соңғы жылдары халық пен мемлекет арасында пайда болған кемістіктерді толтыру үшін, тікелей социуммен жұмыс атқару мәселесі бекітілген нақты салалық министрлікті құру қажеттілігі, мемлекеттің азаматтық секторға бет бұрғанына байланысты туындады.

Осылайша, азаматтың қызмет саласын жан-жақты қамтитын: азаматтық қоғам, жастар және отбасылық саясат, ішкі саяси тұрақтылықты қамтамасыз ету және басқа да кең ауқымды функциялар беріліп, АЖҚД «Болашаққа бағдар: қоғамдық сананы жаңғырту – Рухани жаңғыру» бағдарламасын орындау бойынша, өзегі болып отыр.

Салааралық үйлестіруді және мемлекеттік реттеуді осы қызмет жергілікті атқарушы органдар арқылы жүзеге асыра отырып, ҚДМ ұйымдастырады. Барлық жерде "Рухани жаңғыру" институттары құрылды, "Рухани жаңғыру" бағдарламасын іске асыру жөніндегі Компания аймақтарда қарқынды жүріп жатыр.

Мәселен, мемлекеттік және салалық бағдарламалар мен басқа да стратегиялық құжаттарды, Президенттің стратегиялық даму жоспарларын, жыл сайынғы жолдауларының негізгі басымдықтарын түсіндіру және насихаттау олардың негізгі міндетін қамтамасыз ету жергілікті атқарушы органдардың қызметін тілдерді дамыту мен ішкі саясат басқармасы жүзеге асырады.

Сонымен қатар, жергілікті атқарушы органдар орталық атқарушы органдардың барлық баспасөз қызметтерімен, ішкі және сыртқы БАҚ-мен тығыз қарым-қатынас жасайтын елдің негізгі медиа-платформасына - Орталық

коммуникациялар қызметіне (бұдан әрі - ОКК) ие, бұл елде жүргізіліп жатқан саясаттың нағыз кепілі болып табылады.

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында Қазақстан Республикасы Президенті мен Үкіметінің өкілі болып табылатын әкімдер мемлекеттік саясатты іске асыруды қамтамасыз етеді. Жергілікті өзін-өзі басқару құзыреті және өзін-өзі басқару функциялары бар тұлғалар әлеуметтік апаттардың алдын алуға бағытталған бірқатар шараларды, соның ішінде насихаттауды жүзеге асырады.

Осыған байланысты, қолданыстағы заңнаманы нақтылау үшін жергілікті атқарушы органдардың функцияларын күшейту, бұл функцияларды «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу арқылы логикалық деп саналды.

Бұл бастама Тұңғыш Президенттің мемлекет пен қоғам арасындағы қашықтықты азайту қажеттілігі туралы іске асыруды жалғастырады, өйткені бұл тиісті өкілеттіктерді, ресурстарды қоса алғанда, қоғамдық қатынастарды реттеуге байланысты әкімшілік және құзыреттілікті ескере отырып, жергілікті атқарушы органдар болып табылады.

Орталық мемлекеттік органдар, өз кезегінде, қолданыстағы заңнамаға сәйкес тиісті салаларда тиісті деңгейде түсіндіру жұмыстарын жүргізуге міндетті.

Сонымен бірге, Әділет министрлігі әділет органдарының қызметі саласындағы құқықтық насихаттауды, қабылданған заңдарды насихаттауды ведомствоаралық үйлестіруді жүзеге асыратын, қолданыстағы заңнаманы құқықтық насихаттауды жүргізу әдістемесін әзірлеу функцияларын сақтайды.

4 тармақ бойынша. Қазақстан Республикасы Ақпараттандыру және әлеуметтік даму министрлігінің ресурстарының негізінде «StreetLaw» типті жобаның (қоғамдық ұйымның) білім беру мәселесін қарастыру.

Құқықтық ағартуды кеңейту үшін, StreetLaw веб-порталын заңнама мен практикалық құқықтық түсініктерді кәсіби емес немесе оқушыларға түсінікті және қол жетімді етіп жасайтын жеке ақпараттық ортада құру қажет. Порталды пайдалану заңды оқыту туралы ақпаратты жеңілдетеді және ақпарат өзі қызықты болады. Алайда, Әділет министрлігімен бұл мақсаттарды қаржыландыру қарастырылмаған.

Тәуелсіз даму және даму министрлігінің www.eljastary.kz интернет-ресурсын іске асыру және қолдау үшін «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығымен тапсырыс берілген, осыған байланысты Әділет министрлігімен, Білім және ғылым министрлігімен, Жоғарғы сотпен және басқа да мүдделі органдар, облыстық білім министрлігінің ресурстарына негізделген «StreetLaw» жобасын / ұйымын құру орынды деп есептейміз.

5 тармақ бойынша: Құқықтық мәселелер бойынша бірыңғай республикалық шақыру орталығын құру мүмкіндігін қарастыру.

Бүгінгі таңда республикада құқықтық мәселелер бойынша бірнеше Call-орталықтары бар, оның ішінде Қазақстан Республикасының азаматтарына азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын бұзу туралы шағымдар беруге арналған Республиканың барлық өңірлері үшін тегін қоңырау шалу орталығы, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша

және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы телефондық хабарламалар бойынша Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің жанындағы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес қызметінің Call-орталығы, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің Call-орталығы, Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі жанындағы 119 нөмірлі бірыңғай ақпараттық-құқықтық қызмет, оның басты міндеті - құқықтық мәселелер бойынша жұртшылыққа тегін кеңес беру, сондай-ақ «Электрондық үкімет» порталының Бірыңғай байланыс орталығы, оның әкімшісі - ҚР Сандық даму, қорғаныс және аэроғарыш саласы министрлігі болып табылады.

Тұтастай алғанда, Әділет министрлігі Құқықтық ақпарат қызметінің негізінде құқықтық мәселелер бойынша бірыңғай республикалық шақыру орталығын құру мәселесін қолдайды.

Алайда, бұл қаржылық және адам ресурстарын бөлуге байланысты бірқатар мәселелерді шешуді талап етеді.

Бұдан басқа, ұялы телефондардан тегін қоңырау шалу қажет, ал бірыңғай байланыс орталығы қажет болған жағдайда ақпаратты тиісті мемлекеттік органға қайта бағыттау мүмкіндігі бар ақпаратты өңдеу үшін орталықтандырылған ұйым ретінде қызмет етеді.

Қосымша ___ п.

Құрметпен,

**Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің м.а.**

Э. Әзімова

Айнаш Ахметбекова

☎ 8 (7172) 55-25-15

a.akhmetbekova@adilet.gov.kz

**Депутатам Мажилиса Парламента
Республики Казахстан
С. Бычковой,
Б. Кесебаевой,
И. Смирновой**

На письмо исх.№ ДЗ-77 от 18 апреля 2019 года

***Уважаемые Светлана Федоровна, Балаим Туганбаевна,
Ирина Владимировна !***

Министерство юстиции Республики Казахстан (далее - МЮ) рассмотрев ваш запрос касательно совершенствования сферы правового просвещения в пределах установленной компетенции сообщает следующее.

Депутатский запрос был направлен во все государственные органы, в том числе местные исполнительные органы, ВУЗы, НПО, саморегулируемые и самофинансируемые организации.

По пункту 1. Провести всесторонний анализ исполнения Концепции по совершенствованию сферы правового просвещения на период 2017 - 2022 годы и Плана мероприятий по реализации Реформы 4 «Правовое государство без коррупции» Стратегического плана развития Республики Казахстан до 2025 года;

Во исполнение Концепции по совершенствованию сферы правового просвещения на период 2017-2022 годы приказом Министра юстиции Республики Казахстан был утвержден согласованный с государственными органами План мероприятий по реализации Концепции по совершенствованию сферы правового просвещения на период 2017-2022 годы (приказ Министра юстиции РК от 9 ноября 2017 года № 1408, далее - План).

Анализ по исполнению Плана показал, что в 2017-2018 годах центральными, территориальными государственными и местными исполнительными органами совместно с научным и культурным сообществом, в целях обеспечения граждан знаниями о действующем праве, правах, свободах и их обязанностях проведена широкомасштабная работа (организовано свыше 200 000 мероприятий, подготовлено и размещено 2 821 482 средств наглядно - визуальной информации, общий медийный резонанс составил свыше 74 000 публикаций в печатных и интернет-изданиях, на телерадиоканалах и социальных медиа).

В рамках проводимой организационной работы, Министерством юстиции, разработаны Методические рекомендации по определению потребности населения в получении правовых знаний и информировании о способах реализации гражданами своих прав и направлены в государственные органы для

руководства в работе.

На регулярной основе проводится работа по обеспечению широкой разъяснительной работы по разрабатываемым законопроектам, посредством размещения законопроектов в разделе «Открытые НПА» на интернет-портале Egov, на ведомственных сайтах, социальных сетях, общественных/публичных слушаний, брифингов, круглых столов, публикаций в СМИ, встреч с населением.

В целом следует отметить, что государственными и местными исполнительными органами проделан значительный объем работы.

Вместе с тем, по итогам проведенного анализа Министерством выработаны предложения по совершенствованию сферы правового просвещения и направлены на рассмотрение в Администрацию Президента Республики Казахстан.

Справочно:

Предложения Министерства по итогам анализа:

- 1) в целях исключения множественности отчетов рассмотреть возможность проведения мероприятий в сфере правового просвещения и формирования правовой культуры населения страны как составляющую Единого республиканского медиаплана;*
- 2) рассмотреть вопрос межведомственной координации по совершенствованию сферы правового просвещения Министерством информации и общественного развития РК с активным привлечением НПО;*
- 3) проработать вопрос создания проекта/организации “Street Law” на базе ресурсов Министерства информации и общественного развития РК совместно с Министерством образования и науки и другими заинтересованными органами;*
- 4) рассмотреть возможность создания единого call-центра по правовым вопросам по примеру единого контакт центра Республики Казахстан «1414», iKotek «109»;*
- 5) провести анкетирование на Egov с целью оценки эффективности существующих площадок для обсуждения проектов НПА;*
- 6) провести анализ поступающих обращений в государственный орган, с последующим планированием мер по удовлетворению запросов населения;*
- 7) расширить работу информационно-пропагандистских групп, включив в состав представителей юридической науки, НПО, НПП «Атамекен», предпринимателей, в том числе на площадке службы центральных коммуникаций, дополнив разъяснением вопросов по основной деятельности госорганов.*

Также Депутатским запросом поручено провести анализ по исполнению Плана мероприятий по реализации Реформы 4 «Правовое государство без коррупции» Стратегического плана развития Республики Казахстан до 2025 года (далее - План).

Принимая во внимание, то что по итогам реализации мероприятий Плана ответственные госорганы предоставляют информацию по его исполнению в Администрацию Президента Республики Казахстан, проведение анализа по существу не входит в компетенцию Министерства в целом.

Более того Планом установлены конкретные сроки исполнения и отчетности каждого пункта.

По пункту 2. Сформировать в рамках приоритета «Формирование устойчивой правовой культуры» Стратегического плана единый уточненный документ, обязательный для исполнения всеми уполномоченными государственными органами.

Доступное разъяснение прав и обязанностей населения является одним из этапов, ведущее к повышению правосознания, правовой грамотности и культуры

граждан, залогом устойчивой правовой культуры.

В свою очередь МЮ в рамках Плана проводится работа по обеспечению нового подхода государственных органов к разъяснительной работе, так разработана концепция проекта Закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам совершенствования нормотворчества», которая одобрена 30 ноября 2018 года на 467-ом заседании Межведомственной комиссии по вопросам законопроектной деятельности.

Указанный законопроект направлен на совершенствование порядка информирования населения о разрабатываемых законах.

Законопроектом предусматривается введение требования об обязательной рассылке сообщений максимальному количеству субъектов (фокус группа), на которых распространяется соответствующее регулирование, начиная со стадии разработки концепций законопроектов, об оценке потенциального воздействия, по обязательному утверждению программы информационного сопровождения уже принятого закона государственными органами-разработчиками с обязательным согласованием с МЮ.

Полагаем, вышеназванные подходы позволят гражданам и организациям быть информированными о разрабатываемых законопроектах и получать информацию по внесенным поправкам в законодательные акты в доступной и понятной форме. На сегодняшний день, по законопроекту проходят обсуждения с участием заинтересованных государственных органов и организаций, в рамках рабочей группы.

Наряду с этим проводится соответствующая работа Министерством образования и науки РК (далее – МОН РК, *информация в приложении*) и Министерством информации и общественного развития РК (далее – МИОР РК). Однако необходима полноценная реализация имеющихся полномочий, в части усиления правовой науки и правового поведения молодежи, общества в целом.

Ряд предложений в данном направлении представила Генеральная прокуратура РК (далее - ГП) (*информация в приложении*), такие как: усиление требований к образовательным программам, академическая честность, предполагающая привлечение к проведению занятий ведущих ученых, повышение квалификации педагогических работников, продвижение отечественных научных изданий в международных рейтинговых базах, законодательное урегулирование вопроса возврата затраченных финансовых средств лицами, обучавшимися по программам докторантуры на основе государственного образовательного заказа и не осуществившими защиту докторской диссертации (*информация в приложении*).

По инициативе Агентства по делам государственной службы и противодействию коррупции Республики Казахстан (*далее-АДГСПК*) функционирует офис «SANALY URPAQ». Планируется открытие таких офисов во всех университетах и колледжах. Одновременно с целью формирования устойчивой правовой культуры у подрастающего поколения созданы школьные клубы «Адал ұрпақ» объединяющие свыше 800 тысяч

учащихся, на базе которых предлагается осуществлять деятельность по формированию антикоррупционной культуры в школьной среде и воспитания высококонкретного, ответственного гражданина и патриота.

В целом поддерживая необходимость принятия дополнительных мер по повышению уровня правовых знаний населения, полагаем, что принятие нового единого документа в сфере правовой культуры не целесообразно. Соответствующая работа организована в рамках реализации Концепции правовой политики на 2010-2020 годы, которая комплексно охватывает основные векторы развития законодательства и правоприменительной практики, а также обозначает приоритеты правового образования и пропаганды. Планы по реализации Концепции правовой политики на 2010-2020 годы и по совершенствованию сферы правового просвещения на период 2017-2022 годы также включают соответствующие мероприятия по правовому просвещению.

В связи с завершением реализации Концепции правовой политики на 2010-2020 годы в настоящее время обсуждается необходимость разработки нового программного документа.

В связи с этим предлагаем рассмотреть возможность проведения мероприятий в сфере правового просвещения и формирования правовой культуры населения страны как составляющую Единого республиканского медиаплана (*далее - ЕМП*), тем самым исключив множественность отчетов. ЕМП является обязательным к исполнению всеми центральными и местными исполнительными органами и его тематические направления на I полугодие 2019 г. включают: новый человеческий капитал, технологическое обновление и цифровизация, конкуренция и конкурентоспособный бизнес, правовое государство без коррупции, модернизация общественного сознания, сильные регионы и урбанизация, государственный сектор как лидер изменений. Особенности ЕМП являются проектный подход, основанный на комплексном освещении (*информационные мини-волны, недельный шаг планирования (контроль и корректировка)*), расширенный формат подачи информации (*сми, соц.сети*), учтены национальные компании, гражданский сектор.

По пункту 3. Повысить в рассматриваемой сфере роль местных органов государственного управления с методологическим обеспечением со стороны Министерства юстиции и координацией со стороны Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан.

Концепция по совершенствованию сферы правового просвещения на 2017-2022 была разработана по поручению Совета по правовой политике при Президенте Республики Казахстан от 8 февраля 2017 года.

Межведомственная координация организации правовой пропаганды согласно Закону «Об органах юстиции» возложена на МЮ. Вместе с тем следует отметить, что межведомственная координация не включает в себя вопросов организации разъяснения законодательства во всех сферах деятельности Правительства и государства в целом.

В идее Концепции правовой политики на 2010-2020 годы правовая пропаганда указана необходимой составляющей образовательного процесса, являясь основой системы юридического образования, в том числе среди

государственных служащих.

Следует учесть, что финансирование на осуществление мероприятий, предусмотренных Концепцией по совершенствованию сферы правового просвещения на 2017-2022 не предусмотрено. Средства, выделенные бюджетной программой 009 «Правовая пропаганда» выделены на сопровождение систем: «Правовая информационная служба – call-центр» и «Информационно-правовая система нормативных правовых актов РК «Әділет»».

Действующая модель, когда Министерство юстиции де-факто является **единственным государственным органом**, формирующим госполитику в сфере правовой пропаганды и осуществляющим межведомственную координацию деятельности центральных и местных госорганов, не приносит желаемых результатов в силу ряда объективных причин.

Главой государства, с целью реализации **модернизации общественного сознания** было постановлено создать новое Министерство общественного развития. Необходимость создания конкретного профильного министерства назрела в связи с переориентацией государства на гражданский сектор, задачей которого, прежде всего, является непосредственная работа с социумом, заполняя пробелы, которые образовались за последние годы между государством и народом.

Таким образом, МИОР став ядром по выполнению программы: «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания – Рухани жаңғыру» наделено масштабными функциями, всесторонне охватывающими сферы деятельности человека: гражданское общество, молодежная и семейная политика, обеспечение внутривластной стабильности и пр.

Осуществляя межотраслевую координацию и государственное регулирование МИОР организует данную деятельность через местные исполнительные органы. Кампания по реализации программы «Рухани жаңғыру» в регионах идет полным ходом, повсеместно созданы институты «Рухани жаңғыру».

Так, в местных исполнительных органах деятельность осуществляют управления внутренней политики и развития языков, основной задачей которых являются обеспечение разъяснения и пропаганда основных приоритетов ежегодных посланий Президента, стратегических планов развития, государственных и отраслевых программ и других стратегических документов.

Более того, местные исполнительные органы владеют главной медийной площадкой страны - Службой центральных коммуникаций (далее – СЦК), тесно взаимодействующей со всеми пресс-службами центральных исполнительных органов власти, с отечественными и зарубежными средствами массовой информации, являющееся рупором проводимой политики в стране.

Акимы, являясь представителями Президента и Правительства Республики Казахстан на территории соответствующей административно-территориальной единицы, обеспечивают проведение государственной политики. Наделенные полномочиями местного государственного управления и функциями самоуправления осуществляют комплекс мер, в том числе **пропагандистских**,

направленных на профилактику чрезвычайных ситуаций социального характера.

В связи с чем, полагали бы логичным усилить функции местных исполнительных органов по разъяснению **действующего** законодательства, конкретизировав данные функции поправками в Закон Республики Казахстан «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан».

Данная инициатива станет продолжением реализации установки Первого Президента о необходимости сокращения дистанции между государством и обществом, ведь именно местные исполнительные органы, ввиду соответствующих полномочий, ресурсов, в том числе административных и компетенций, связанных с регулированием общественных отношений, стоят на передовой этой работы.

Центральные государственные органы, в свою очередь, обязаны проводить праворазъяснительную работу по действующему законодательству в соответствующих сферах деятельности на должном уровне.

При этом Минюст, осуществляя правовую пропаганду в сфере деятельности органов юстиции, межведомственную координацию организации правовой пропаганды принимаемых законов, сохранит функции по разработке методологии проведения правовой пропаганды действующего законодательства.

По пункту 4. Рассмотреть вопрос об образовании на базе ресурсов Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан проекта (общественной организации) по типу “Street Law”.

Для расширения правового просветительства необходимо создать веб-портал StreetLaw в отдельной информационной среде, который позволит сделать принципы права и практические правовые концепции понятными и доступными для непрофессионалов или школьников. Использование портала сделает доступ к обучающей информации в области права проще, а саму информацию интереснее. Однако в МЮ финансирование на эти цели не предусмотрено.

Научно-исследовательским центром «Молодежь» по заказу МИОР реализован и сопровождается единый интернет-ресурс www.eljastary.kz, в этой связи полагаем целесообразным создание проекта/организации “Street Law” на базе ресурсов МИОР совместно с МЮ, МОН, ГП, Верховного суда и другими заинтересованными органами.

По пункту 5. Изучить возможность создания единого республиканского call-центра по правовым вопросам.

На сегодняшний день в Республике существует несколько call-центров по правовым вопросам, в том числе бесплатный для всех регионов Республики call-центр при ГП, предназначенный для подачи гражданами Республики Казахстан обращений по фактам нарушения конституционных прав и свобод граждан, call-центр Антикоррупционной службы при Агентстве Республики Казахстан по делам государственной службы и противодействию коррупции, по вопросам противодействия коррупции и прием телефонных сообщений о коррупционных правонарушениях, call-центр Министерства внутренних дел РК, Правовая информационная служба с единым номером 119 при Министерстве юстиции Республики Казахстан, основной задачей которой является бесплатное консультирование населения по правовым вопросам, а также Единый контакт-

центр портала «электронного правительства», администратором которой является Министерство цифрового развития, оборонной и аэрокосмической промышленности РК.

В целом МЮ поддерживается вопрос создания единого республиканского call-центра по правовым вопросам на базе Правовой информационной службы.

Однако это потребует решения ряда вопросов, касающихся выделения финансовых и человеческих ресурсов.

Кроме того, потребуется обеспечение бесплатного дозвона с мобильных телефонов, при этом единый call-центр будет выполнять роль централизованной организации по обработке информации с возможностью, в случае необходимости ее перенаправления в профильный государственный орган.

Приложение на ___ л.

С уважением,

**И.о. Министра юстиции
Республики Казахстан**

Э. Азимова

✉ Айнаш Ахметбекова

☎ 8 (7172) 55-25-15

a.akhmetbekova@adilet.gov.kz